

GVLIELMI BV

D AEI, R E G I I S E C R E

T A R I I, E P I

S T O L A E.

GVLIELMVS BVDAEVS RI

CHARDO PACEO S.

V D E R E T M E I T E
rum prouocatum iandiu tibi
non rescripsisse, si mihi quoq̄
modo incuria uitio uerti pos⁴.
set. Quinto Idus Decembres
Brugis tū agens scripsisti ex-
pectari in dies à te editionem
libri tui, de fructu qui ex do-
ctrina percipitur: eiusq̄ unū
exemplar mox te mihi missu-
rum. Literis tuis acceptis, in

certo rumore audiui in Urbem Romam legationis obe-
undæ gratia primo quoq̄ die te profecturum. Quare etsi
auebam amicitiam tecū hoc genere officij, uicissitudineq̄
scribendi in posterum contrahere: sustinēdum tamen esse
existimaui, quoad certiozem de te nunciū mox haberem.
Nuper autem ad me ex comitatu Regis scripsit Norma-
nia regius caduceator: te quum istic ipse esset, sciscitatum
à se esse, ecquid Budæum nosses: & fatin salue ageret: uer-
bisq̄ tuis ille iubebat me poscere, si rei cuiuspiam quæ us-
quam in Britannia esset, egerem: quæ quidem tui mune-
ris esse posset. Te enim operam quandam strenuam & be-
nignam cupere mihi nauare. Tum addidit quantum aucto

ritate, & opibus in regno isto polleres: quanta gratia apud
 Regem flagrares. Quo nuncio tantopere exhilarat⁹ sum,
 ut in sinu ferè literas tuas eiusq; hæcenus habuerim, ob-
 uio cuiq; amicorū ostentās: nōnullis etiā ob oculos obtru-
 dens, qui mihi nīmiū literarū amorē ut damnosum crimī-
 ni dare solent. Mihi certe ineptire ipse interdū in huiusce-
 modi rebus uideor præ lætitia: & magnificētius q̄ p̄ meis
 spiritibus in publicū prodire: homo utiq; nō ita multū for-
 tis propriæ admirator, ut ne industriæ quidē satis benign⁹
 æstimator: utpote q̄ ex officina mea p̄deuntia minoris iu-
 dicare æquis ac bonis arbitratoribus uidear, q̄ quanti esse
 possint siquādo eiusmodi rebus gratia apud nos condigna
 accesserit. Quū autē tabularū mearū rationē, quas in hac
 negociatione Philologiæ iādiu cōficio, ita fermè institue-
 rim, ut quæstui quidē nullā dū pagellā destinauerim, ami-
 corū uero accessionibus totū semp̄ codicē implere cōcupi-
 erim: sic mihi (nisi fallor) res cessit, ut fortunarū dispendiū
 nō spernendū cōpensare opibus possim copiosæ ac multi-
 plicis amicitia. Verū quum multos amicos, in hisq; uiros
 egregios, in patria quæsiuerim: quorū auctoritate fortunis
 meis, meorūq; præsidium atq; etiā subsidiū afferre sepe nume-
 ro mihi licuit, si animū & oculū ad rem factitandā adieci-
 sem: fit tñ nescio quo modo, ut externis magis amicitijs ra-
 tionē mihi cōstare putē insani literarū amoris: quē multi
 etiā uæcordem esse putant: ijsq; amicis magis exultē, qui-
 bus uti nequeo, ut rē saluā uel ampliorē faciā, ne frui qdē
 animi causa, & familiariter interuifere. Quo fit ut externo-
 rum epistolas uelut exoticas merces ac uendibiliores ela-
 tius inter nostros proferā ac uenditē. A deo nihil propi⁹ fa-
 ctum est his alteris tuis literis, q̄ ut librū meū de Assē exo-
 scularer, q̄ mihi clarissima una in prouincia tot simul ami-
 cos uno nomine talesq; cōciliauit: & tam luculēta accessio-
 ne rationes meas auxit. Ais em̄ in amore, atq; etiam (si cre-
 dere ipse

dere ipse sustineo) admiratione mei socios tibi esse Linacrum, Morum, Tonstallum, & Latymerum, cum nonnullis alijs: quorum ut Tonstallus & Linacrus epistolarum commercio mihi iam coniuncti sunt, ita alij olim fortasse notiores mihi erunt, si quando res ita nata fuerit. Hos eosdem tibi magnopere amicos esse ex libri tui recens editi lectione intellexi: in quo cum ipso ingenium tuum mihi Pacee doctissime, eruditionemque probasti: tum uero animum istum mirifice amplector & exosculor, sic literarum studio deuotum & addictum, ut ne in intimam quaedam aulam admissus Musis nunciu remiseris, aut salutem semel earum cultoribus dixeris. Quo magis cauendum mihi duco, ne eam culpam admittam in existimationem mei: ut in hoc privato oppidanoque ocio cessisse tibi uidear inter aulica munia satagenti. Nisi si haec laus fortasse propria est Regis tui cui tu clarissimum in libro tuo testimonium dedisti: non tamen propensi in literatos uiros animi, sed etiam literis non leuiter imbuti. Hoc autem posterius ut credere tibi cum aliquo utique fidei temperamento in animum induxerim potius, quam fidem abrogarim, ueluti Regi tuo & beneuolo & munifico benignius iusto testimonium reddenti: sic satis uel pro se regium esse puto hac aetate literas admirari, earumque studiosos ornare, honorisque adeo doctrinam ipsam habere. Id quod de eo Rege haud dubie mihi persuaserim: quod Linacros, Paceos, Tonstallos, Moros, Latymeros, & ueluti cohortem quandam palladium in pretorio semper habeat, quo tanquam satellitio succinctus & instructus, uisendus Rex & augustior aliorum Regum fastigio, prodeat in publicum, procedatque in consilia. Id siue uerum est, siue ipse in maius imaginando extollo: iuuat tamen reapse ita esse credere, nec huiusmodi exemplum nostram hanc regiam post hominum superstitem memoriam tulisse, fateri apud te ingenue, alioquin ipsam longe principem omnium in occidente. Fatorumque id mediis fissidius fixo incircumductilibus decreto imputandum magis esse duco, quam regum nostrorum principumque uitio: quod non tam ipsi arte

GVLIELMVS BVDAEVS

doctos homines arceri ab aula sua uolunt, q̄ semetipsi ab
 aula docti ultro p̄cul summouent fatali nimirū aulicorum,
 elegantiumq̄ ingeniorū dissidio. Id quod ip̄m quū p̄multi
 etiā aulicorū mirabunde indignentur: haud dum tñ extitit
 curionū aliqs qui & de repu. & de re literaria hāten⁹ me
 reretur: ut foedū illud dissidiū dirimeret, literarūq̄ decus
 aulae Francicae accōmodaret. tametsi Guido à Rupeforti
 Cancellari⁹ eā gloriā affectauit, si p̄ fatū Parcasq̄ licuisset.
 Nam ut id ultro in mentē principibus ueniat, spe mai⁹ esse
 putat post Carolum Regem defunctū: q̄ ad literarū fauo
 rem deriuare liberalitatis partē instituerat, ut creditū est.
 Huius q̄ nūc regnat, ut natura felicior & uberior, omnesq̄
 corporis animiq̄ dotes multū locupletiores atq̄ instructi
 ores, ita studia & benignitas aliorum detorta sunt sinistro
 quodā fato. Qd̄ uero ad me attinet, annū iam plus duode
 uicesimū agere in̄ aulicos desij, q̄ literis p̄lixī⁹ liberiusq̄
 uacare: quū sub mortē suā Carolus in aulā me euocasset, iā
 tū studij literarij cōmēdatione innotescētē: in q̄bus nōni
 hil p̄fecerā. Sed iā in ore p̄cipue hominū esse coeperam ob
 Graecę linguę studiū, quam sine riuali tū amabā. Qd̄ quū
 homines tū nostri mirarentur, rumor in aulā usq̄ manau
 rat(iam em̄ Regis, nō à secretis, sed Secretarius eram) etsi
 studia literarū in abdito colerē p̄cul arbitris & magistris:
 ne mireris tanto tempore parū me p̄fecisse. Post octauum
 circiter mensē à morte eiusdem Regis, cum degenerare
 in comitatu à me ipso me sentirem, occasionem nactus ex
 aula me subdixi: nec unq̄ postea ex quo ad ingeniū meū
 remigrasse me sensi, persuadere quisquam mihi potuit, ut
 denuo è studio migrarē: etiam si aliquoties aulam ad aliq̄t
 dies adij: & Romam interim legatiōe functus sum. Qua
 re quod ad me de pace scribis, quasi in actu rerum aulica
 rum aliqua meae sint partes, nō patiar ulterius te errare.
 Volo enim ut intelligas nullum me negocium cum aula,

nihilque plane commercij cum aulicis habere. De quibus quid sentiam, ex digressionibus meis in libro de Assse facile intellexeris, si quando tibi aliquot horas male occupare in animo fuerit. Belli pacisque munia eadem propemodum obeo. Reges Secretarios suos partim in hac urbe, ubi centenaria curia sedem habet, partim in comitatu suo habere solent; libero tamen omnibus ultro citroque comeatu. Urbanis (ut dixi) adiunxi me semel ex quo aula ualere iussi. Hic enim familia nostra penates suos non obscurissimos habet: ex quibus duodeviginti iisdem parentibus orti liberi, haeredes duodecim patri superfuimus. Proinde pacem uotis tecum adiuuare, non etiam consilio possum. Quippe qui inter Aulicos eo demum tempore uersor, quo Rex in hac urbe manet, unde iam annum abest. Verum enim uero quoniam de foederibus & pace tuendis censere mihi non item ut tibi datum est in Principis consilio: iuuabit in sinu tuo susurrare quid iisdem de rebus sentiam & audiam: quando quidem tibi homini placido & humanitatis amanti consilia pacis cordi esse uideo.

τῆς εἰρήνης οὐδὲ πρόσωπον ἀρεσὸν καὶ φιλέοργον μὴ εἶναι, τὸ δὲ ὄνομα, κρησπητὸν καὶ ἡδύ, οὐκ ἄρ' ἔξαρνεθ' εἶη, πῶν γε Διὶ νοουεχόντων. σὺ γε μὲν ὦ φιλότῆς τὸ κατὰ χώραν ἔαρ τὰ ἑωσθε σμύνα, ἀμφοῖν ταῖν βασιλείαιν πάννυ ἔ φης διαφέρειν. ταῦτ' ἄρα πῶν εἰρήνην ἀσπάζη, καὶ περιβάλλεις σὺ γε ὡς ἰτθίδα ἰνα πῶν λόγων οὐσαρ, τὰ τε μαθήματα περιέπουσαν. τὸν δ' αὖ πόλεμον ὡς ὄλεθρον μυσάτην καὶ ἀποτροπιάζη ὡς ἀπότροφορ δ' ἔβερ' ὄντα φησὶ λωσοθείας, καὶ τὰ πράγματα δὲ ἀμφοτέρων ἡμῶν φησὶ βασιλείας ἐν τῷ πρόσθερ χρόνῳ σφόδρα λυμνώμενον. εἰσὶ δ' οἱ τ' ἐνθάδε ἀγχι νησέων, δεινοὶ μὲν ἴσως τὰ τε κατὰ τὸν πόλεμον καὶ τὰ κατὰ τὰς σωθήκας σοχάζεσθ', οὐχ ὁμοίως δέ γε οἶμαι ἐμοὶ τε καὶ σοὶ εἰληκὸν οὕτως διακείμενοι τῆν βρεττανῶν φασὶ, νυνὶ μὲν ἀσμύνας τοῖς ὁμολογημύνοις ἐφκονχάσαι τε καὶ σέρξαι τοῖς παροῦσιν, ἕως ἄρ' βεβαιότερον χῆσφίσι τὰ κατὰ τὸ τόρνακον. τὸτ' μὲν τοι καλῶς καὶ τελέως ὠχυρωμύνας, οὐχ ὑμᾶς ἤδη σαθεῶς τοῖς συμφωνηθείσιν

GVLIELMVS BVDAEVS.

ἰσχυρῶς, ὅτι ἂν τύχητε ἀφορμῆς λαμβανόμενοι. οὕτω μὲν οὐκ οὐτοὶ
 φασιν, ὅτι δὴ πολλὰ εὐλαῖ τῶν ἀπονοδοποιηθῆσιν εἰκὴ ἐπιλέγεσθαι. αὐτῶν
 τῶν μάλιστα σοι σωεπέυχομαι τὰ εὖ καὶ καλῶς κείμενα, μέντοι καὶ χάρι
 ραν ἐδραίως, εἰ μὴ καὶ πλείω χρόνον, ἀλλὰ ζώντ' γε ἡμῶν. ὅπως ἂν παῶν
 ἀδελφῶν ἀδελφοὶς ἀντεπιστέλλαι εἰς τοῦ πατρὸς ἡμῶν θέμις ἦ, εἴγε σοι καὶ τῶν
 σὺ εὐλοῖς τῶν ἀντι, γνώριμ' τῆν εὐλαῖ ἡμῶν κριθῶν ἀρέσει πρὸς ἅτε τῶν
 οὐκ πεπαυμένων μύθοις καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα γενησομένων, ὥστε καὶ οἱ ἄνω
 θεοὶ καὶ τῆν γονέας τοὺς ἡμετέρους ἐν τοῖς λόγοις εὐδοκίμοσιν, πρὸς
 ἀδελφῶν ἐπιστείλαιτες, τῆν μνήμην εὐλαῖ εἰ αὐτῶν εὐλαῖ κατέλιπον. ὅτι δὴ
 βασιλεὺς ὁ ἡμέτερος ἔοικε μὲν καὶ αὐτῶν ταῖς σωθήκαις ἐμμένειν
 προσηκνύω, ταῖς τε μετὰ τῶν ἀλλ' ἐδῶ σωπεδύμλαις, Ἐ ταῖς μετὰ
 ἡμῶν, ὅσα γε καὶ μετ' ὄραμ. οὐδ' ἐρ τε καινοτεμῆν, πρὶν ἂν ὀδῆ ἢ ὑμῶν
 ἢ τῶν ἀδελφῶν ἕνας παρραπῶνδως ἔπει αὐτῶν, καὶ τῶν αὐτῶν βαλεῖσθαι.
 Cæterum si tu ad me posthac scribere uicissim animi causa
 institueris, tibi ad hoc obsequium libens me accommoda-
 rim: quādo tu ultro amare me cœpisti: literis ἔμ me prouo-
 casti: qua de re mirifice amo. Quo genere officij cum Lina-
 crus & Tonstallus me sibi deuinxerint, responsū ἔμ tulle-
 rint: exoratū te uelim ut eos uerbis meis salutes: Moro ἔμ
 salutem, uel fœnerato reddas: qui literis tuis nuncijs cum
 Linacro me salutauit. Vale uir literis amicissime: & me in
 albo tuo perscribe. Parisijs, quinto Calend. Maias. Anno
 Millesimo quingentesimo decimo octauo.

GVLIELMVS BVDAEVS RICHAR-
 DO PACEO S.

Nicolais Beraldus, qui tibi hanc epistolam reddi-
 dit, hō utraq; lingua doctissimus, & iā de lite-
 ris bonis nō leuiter merit⁹, est etiā aliogn mihi
 amicissim⁹. Hūc cū audire cœpissem istuc es-
 se iturū in cōtubernio Antistitis Parisien. exi-
 stimaui mei esse officij lras ei ad te dare, etiā
 si paucos